

Tantárgy:	Történelem
------------------	------------

Évfolyam:	5.
------------------	----

Időkeret:	2	óra/hét	72	óra/év
------------------	----------	----------------	-----------	---------------

Témakörök óraszámai:

Témakör neve	Javasolt óraszám
Személyes történelem, a kezdetek	8
Fejezetek az ókor történetéből	13
A kereszténység	5
A középkor világa	13
A magyar történelem kezdetei	5
Képek és portrék az Árpád-kor történetéből	16
Múzeumpedagógiai órák	2
Rendszerezés, mérés-értékelés	10
Összes óraszám	72

TÉMAKÖR: Személyes történelem

ÓRASZÁM: 8 óra

KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok	Fejlesztési feladatok
Körülöttem a történelem	<ul style="list-style-type: none"> • Családi fotóalbum és személyes tárgyak. • Személyes történetek dokumentálása, elbeszélése. • Egy nap dokumentálása. • Kódexkészítés (valamely magyar kódex mintájára pl. Képes krónika). 	<p>Fogalmak: kódex.</p> <p>Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor,</p> <p>régészet, néprajz, antropológia</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Egyszerű, személyes történetek elmesélése. • Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése és rendszerezése.

	<ul style="list-style-type: none"> történelmi források, forráskritika 		<ul style="list-style-type: none"> Címer, zászló, pecsét készítése önállóan vagy társakkal. Információk gyűjtése képi és tárgyi forrásokból megadott szempontok szerint. A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
Címer, zászló, pecsét, az idő mérése	<ul style="list-style-type: none"> Címerek és zászlók alkotóelemei saját település és Magyarország címere és zászlaja példáján. A hitelesítés eszköze, a pecsét (pl. az Aranybulla pecsétje). Személyes címer-, zászló- és pecsétkészítés. 		

Történelmi kronológia, tájékozódás a történelmi térben	<ul style="list-style-type: none"> tájékozódás a történelmi időben és térben a korszakok és jellemzőik időszámítási rendszerek a naptárak története 	<p>Az időszámítás egységei.</p> <p>A naptárak története</p> <p><i>Kronológia:</i> Kr. e. és Kr. u., évszázad, őskor, ókor, középkor, újkor, jelenkor/modern kor.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Egyszerű, személyes történetek időbeli meghatározása Családi fotók, tárgyak, történetek gyűjtése: hol – mikor történt? Hányban? Hány évvel ezelőtt? a történelmi atlasz használata A történelmi idő ábrázolása vizuális eszközökkel.
--	---	--	--

TEVÉKENYSÉGEK:

- Képpel illusztrált, írott összefoglaló készítése egy meghatározó személyes élményről.
- Kódexlap készítése, pl. a Képes krónika alapján.
- Időszalag készítése.
- Ország, település, iskola, sportegyesület és egyéb címerek gyűjtése.
- Címerek értelmezése tanári irányítással.
- A történelmi falitérképek és az atlasz használata.
- Forrástípusok felismerése, megkülönböztetése.

TÉMAKÖR: Fejezetek az ókor történetéből

ÓRASZÁM: 13 óra

KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok	Fejlesztési feladatok
Az ókori Egyiptom világa	<ul style="list-style-type: none"> Földművelés a Nílus mentén. Hitvilág és halottkultusz a piramisok és a Királyok Völgye példáján: Memphis és Théba. A legjelentősebb találmány: az írás. 	<p>Fogalmak: öntözéses földművelés, fáraó, piramis, hieroglifa, városállam, jósda, többistenhit, olümpiai játékok, monda, provincia, rabszolga, gladiátor, amfiteátrum, falanx, légió, népvándorlás.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Az ókori egyiptomi, görög és római életmód főbb vonásainak felidézése. Információk gyűjtése az ókori és a modern olimpiai játékokról, és összehasonlításuk. Az ókori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása.
Az ókori Hellász öröksége	<ul style="list-style-type: none"> Mindennapok egy görög városban: Athén és lakói. Görög istenek, az olümpiai játékok. Az athéni és spártai nevelés. 	<p>Személyek: Kheopsz, Zeusz, Pallasz Athéné, Nagy Sándor, Romulus, Hannibál, Julius Caesar, Augustus, Attila.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Görög hoplita felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán. A tanult háborúk okainak és következményeinek bemutatása; illetve a tanult hősökhöz kapcsolódó történetek felidézése.
Az ókori Róma öröksége Kárpát-medence a római korban (helytörténet)	<ul style="list-style-type: none"> Róma alapítása a mondákban. Egy római polgár mindennapjai. A gladiátorviadatok és a kocsiversenyek. Pannóniai városok és szerepük, a városok hétköznapijai. Római emlékek Pannóniában. 	<p>Kronológia: Kr. e. 776 az első feljegyzett olümpiai játékok, Kr. e. 753 Róma alapítása a hagyomány szerint, Kr. e. 490 a marathóni csata,</p>	<ul style="list-style-type: none"> Mai magyar településnevek azonosítása az ókori Pannónia térképén. A Hun Birodalom földrajzi kiterjedésének nyomon követése a térképen.
A görög-római hadviselés,	<ul style="list-style-type: none"> Görög hadviselés a marathóni csata példáján. Nagy Sándor hadserege és hódításai. Az ókor „tankjai”: Hannibál elefántjai. Caesar légiói. 	<p>Kr. u. 476 a Nyugatrómai Birodalom bukása.</p> <p>Topográfia: Egyiptom, Nílus, Athén, Olümpia, Spárta, Itália,</p>	<ul style="list-style-type: none"> A nomád életmód, gazdálkodás és hadviselés alapvető jellegzetességeinek felidézése. Történelmi mozgások

Képek a népvándorlás korából	<ul style="list-style-type: none"> • A Római Birodalom szétesése. • A Hun Birodalom. • Attila és hadjáratai: az ókor egyik legnagyobb csatája (a catalaunumi csata). 	Róma, Pannónia, Aquincum, Marathón, Római Birodalom.	(pl. hadmozdulatok, hadjáratok, népmozgások) nyomon követése történelmi térképen.
------------------------------	---	--	---

TEVÉKENYSÉGEK:

- Képek gyűjtése és rendszerezése ókori épületekről.
- Térképvázlat készítése egy ókori város jellegzetes épületeinek és közterületeinek (pl. piac, kikötő) feltüntetésével.
- Egy szabadon választott pannóniai település megtekintése.
- Tabló készítése az ókori civilizációk kulturális örökségéről.
- Egy ókori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- A Szépművészeti Múzeum egyiptomi kiállítása néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Helyi ókori tárgyú gyűjtemény néhány darabjának megtekintése és feldolgozása.
- Ókori témájú film vagy filmrészlet megtekintése és megbeszélése.
- Helytörténeti séta Szentendrén.
- Múzeumpedagógiai foglalkozás

TÉMAKÖR: A kereszténység

ÓRASZÁM: 5 óra

KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok	Fejlesztési feladatok
Az Ószövetség népe	<ul style="list-style-type: none"> • Az Ószövetség/Héber Biblia: Ábrahám és Mózes. • Az önálló zsidó állam alapítói: Dávid és Salamon története. 	Fogalmak: egyistenhit, Biblia, Ószövetség/Héber Biblia, Újszövetség, zsidó vallás, keresztény vallás, keresztység és úrvacsora.	<ul style="list-style-type: none"> • Jézus élete legfontosabb eseményeinek bemutatása. • Jézus erkölcsi tanításainak értelmezése.
Jézus élete, tanításai és a kereszténység	<ul style="list-style-type: none"> • Történetek az Újszövetségből. • A kereszténység főbb tanításai. • A kereszténység elterjedése. • A keresztény hitélet színterei és szertartásai. • A kereszténység jelképei. 	<p>Személyek: Mózes, Dávid, Salamon, Jézus, Mária, József, Szent Péter és Szent Pál apostolok.</p> <p>Topográfia:</p>	<ul style="list-style-type: none"> • A kereszténység fő jellemzőinek és elterjedésének bemutatása. • A Héber Biblia máig ható innovációi: egyistenhit, tízparancsolat, heti pihenőnap

		Jeruzsálem, Betlehem.	
--	--	-----------------------	--

TEVÉKENYSÉGEK:

- A bibliai történeteket ábrázoló képek, művészeti alkotások gyűjtése.
- Bibliai történetek olvasása.
- Tematikus képgaléria összeállítása a zsidó és keresztény vallásról megadott szempontok alapján.
- Biblia az irodalomban
- Képek gyűjtése bibliai helyszínekről.
- Pál apostol missziós útjainak követése tematikus térképen.

TÉMAKÖR: A középkor világi

ÓRASZÁM: 13 óra

KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok	Fejlesztési feladatok
Élet a várban – egy magyar vár (pl. Visegrád) és uradalom bemutatásával	<ul style="list-style-type: none"> • Királyok és nemesek • Várepítészet – híres magyar középkori várak. • Egy uradalom működése, a falvak világa (a jobbágyok élete). 	Fogalmak: földesúr, lovag, nemes, uradalom, jobbágy, robot, pápa, szerzetes, bencés rend, pálos rend, kolostor, katolikus, román stílus, gótikus stílus, polgár, céh, iszlám vallás.	<ul style="list-style-type: none"> • A középkori és a mai életforma néhány jellegzetességének összehasonlítása. • A középkori kultúra főbb vonásainak felidézése. • Az egyes középkori társadalmi rétegek életformája közti eltérések összehasonlítása. • A középkori város és a falu összehasonlítása megadott szempontok alapján (pl. jellegzetes foglalkozások, életmód). • A középkori hadviselés legalapvetőbb jellemzőinek bemutatása. • A középkori páncélos lovag felismerése, fegyverzetének azonosítása képen, rekonstrukciós ábrán.
Élet a kolostorban – egy magyar kolostor (pl. Pannonhalma) bemutatásával	<ul style="list-style-type: none"> • A középkori egyházszervezet. • A szerzetesség és a kolostor. • Román és gótikus templomépítészet – híres magyar középkori egyházi emlékek. • Oktatás a középkorban. 	Személyek: Szent Benedek, Gutenberg, Mohamed.	
Élet a középkori városban – egy magyar város (pl. Buda) bemutatásával Szentendre a középkorban (helytörténet)	<ul style="list-style-type: none"> • A céhek. • A városi polgárok. • Városépítészet – híres magyar középkori városok. • Könyvnyomtatás és reneszánsz. • Szentendre középkori története. 	Topográfia: Visegrád, Pannonhalma, Szentföld, Anglia, Franciaország.	
A kereszties lovagok világa, az iszlám	<ul style="list-style-type: none"> • Az iszlám–arab kihívás. • A nehézlovás harcmodor. 		

vallás	<ul style="list-style-type: none"> • Keresztések a Szentföldön. • A lovagi életforma és kultúra. 		
--------	--	--	--

TEVÉKENYSÉGEK

- Alaprajz készítése vagy értelmezése egy középkori városról, uradalomról, várról vagy kolostorról.
- Tablókészítés a középkori magyar templomokról.
- Céhszabályzat vagy cégér készítése önállóan vagy társakkal.
- Egy középkori ütközet rekonstruálása (film, kép, ábra, térképvázlat segítségével).
- Beszámoló készítése egy lovagi tornáról és/vagy a lovagi erényekről.
- Egy lehetséges karriertörténet bemutatása a középkorból (inasból céhmester, apródból lovag, jobbágyból püspök).
- Montázs összeállítása a középkort idéző képekből megadott szempontok alapján (pl. foglalkozás, viselet, jelentős események stb.).
- Hasonlóságok és különbségek a kereszténység és az iszlám közt. Eltérő kulturális szokások.
- Helytörténeti séta

TÉMAKÖR: A magyar történelem kezdetei

ÓRASZÁM: 5 óra

KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok	Fejlesztési feladatok
Történetek a magyarok eredetéről, őshazakutatás	<ul style="list-style-type: none"> • A hun-magyar eredettörténet a krónikákban: Hunor, Magor; Csaba királyfi. • Az Árpád-ház eredettörténete: Emese álma, vérszerződés. 	Fogalmak: hunok, finnugor, törzs, vérszerződés, fejedelem, népvándorlás, sztyeppe, jurta	<ul style="list-style-type: none"> • A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. • A tanult mondai történetek felidézése, a mondai hősök szándékainak azonosítása.
Források a magyarság történetének kezdeteiről	<ul style="list-style-type: none"> • Álmos és Árpád alakja a krónikákban. • A magyar őstörténetre vonatkozó ismeretek szerzése különböző típusú forrásokból. (Pl. a rovásírásos ABC megismerése.) Etelközből a Kárpát-medencébe. 	Személyek: Álmos, Árpád, Kronológia: 895 a honfoglalás, a vándorlások állomásai, idejük Topográfia: Ural-hegység, Magna Hungaria, Levédia, Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence	<ul style="list-style-type: none"> • Mondai szereplők felismerése képek, művészeti alkotások alapján. • Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy
A vándorló ősaink	<ul style="list-style-type: none"> • Forrásütköztetés a vándorló magyarok életmódjára vonatkozó 		

életmódja	ismeretek megbeszélése során. (Pl. az ősi magyar hitvilág megismerése)		készítése a honfoglaló magyarok viseletéről, lakóhelyéről, fegyverzetéről.

TEVÉKENYSÉGEK:

- Beszámolók, kiselőadások tartása. (Pl. Csaba királyfi, a vérszerződés, a fehér ló mondája.)
- Rekonstrukciós rajzok elemzése. (Pl. az ősi magyar öltözködés, lakhely, szerszámok és fegyverek.)
- Történelmi mozgások megragadása. (Pl. a honfoglalás útvonalai.)
- Kronológiai adatok rendezése. (Pl. a vándorlások állomásainak időbeli rendje)
- Történetek, más népektől eredő írásos források feldolgozása
- Makettkészítés (jurta)

TÉMAKÖR: Képek és portrék az Árpád-kor történetéből

ÓRASZÁM: 16 óra

KÖVETELMÉNYEK			
Témák	Altémák	Fogalmak és adatok	Fejlesztési feladatok
Honfoglalás és kalandozások	<ul style="list-style-type: none"> • Álmos és Árpád alakja a krónikákban. • A honfoglalás: Etelközből a Kárpát-medencébe. • Történetek a kalandozó magyarokról. 	Fogalmak: honfoglalás, székelyek, kalandozások, vármegye, tized, ispán, Szent Korona, tatárok/mongolok, kunok.	<ul style="list-style-type: none"> • A mondák és a valóság közötti kapcsolatok és ellentmondások felismerése. • A tanult mondai történetek felidézése, a mondai hősök szándékainak azonosítása.
Szent István és a magyar állam	<ul style="list-style-type: none"> • Géza és István alakja a krónikákban. • István harca Koppánnyal és a koronázás. • Államalapítás: egyházszerzés, vármegyék és törvények. 	Személyek: Árpád, Géza, I. (Szent) István, I. (Szent) László, Könyves Kálmán, III. Béla, IV. Béla, Szent Gellért, Szent Erzsébet, Szent Margit.	<ul style="list-style-type: none"> • Mondai szereplők felismerése képek, művészeti alkotások alapján.
Árpád-házi királyportrék	<ul style="list-style-type: none"> • Szent László, a lovagkirály. • Könyves Kálmán, a művelt király. • III. Béla, a nagyhatalmú király. • II. András és az Aranybulla • IV. Béla és a tatárjárás. 	Kronológia: 895 a honfoglalás, 907 a pozsonyi csata,	<ul style="list-style-type: none"> • Rekonstrukciós rajzok, ábrák elemzése és/vagy készítése a honfoglaló

Árpád-kori szentek	<ul style="list-style-type: none"> • Szent Gellért. • Szent Erzsébet. • Szent Margit. 	997/1000–1038 István uralkodása, 1222 az Aranybulla kiadása, 1241–1242 a tatárjárás, 1301 az Árpád-ház kihalása.	magyarok viseletéről, lakóhelyéről, fegyverzetéről.
Árpád-kori győztes harcok és csaták	<ul style="list-style-type: none"> • A pozsonyi csata. • Német támadások nyugatról: felperzselt föld és a vértesi csata. Nomád támadások keletről: a kerlési csata. 	Topográfia: Etelköz, Vereckei-hágó, Kárpát-medence, Esztergom, Buda, Székesfehérvár, Horvátország, Muhi, Német-római Császárság.	<ul style="list-style-type: none"> • Történetek felidézése az Árpád-kori magyar történelemből. • A tanult történelmi személyek jelentőségének felismerése. • A tanult uralkodók elhelyezése az időszalagon.
Magyarország koronázási jelvényei	<ul style="list-style-type: none"> • Szent Korona. • Palást, jogar, országalma. 		

TEVÉKENYSÉGEK

- Az Árpád-kori magyar történelem kiemelkedő alakjait ábrázoló képek gyűjtése.
- Képösszeállítás készítése a Szent Lászlót megörökítő freskókból a Kárpát-medencében.
- A történelmi alakok megjelenítése szerepjátékkal egy konkrét történelmi helyzetben.
- Információk gyűjtése és megbeszélése az Árpád-kor uralkodóiról, szentjeiről.
- A Szent Korona és a koronázási jelvények megtekintése.

FEJLESZTÉSI TERÜLETEK

TÖRTÉNELMI ISMERETEK

- ismeri és fel tudja idézni a magyar és az európai történelmi hagyományhoz kapcsolódó legfontosabb mítoszokat, mondákat, történeteket, elbeszéléseket;
- be tudja mutatni a különböző korok életmódjának és kultúrájának főbb vonásait és az egyes történelmi korszakokban élt emberek életét befolyásoló tényezőket;
- tisztában van a zsidó-keresztény kultúra kialakulásának főbb állomásaival, ismeri a legfontosabb tanításait és hatását az európai civilizációra és Magyarországra;
- ismeri az ókori történelem, az egyetemes középkor és a korai magyar történelem kiemelkedő alakjait, cselekedeteiket, illetve szerepüket a népük történetében;
- fel tudja idézni a középkori magyar történelem legfontosabb eseményeit, jelenségeit, folyamatait, és fordulópontjait;

ISMERETSZERZÉS ÉS FORRÁSHASZNÁLAT

- képes ismereteket szerezni személyes beszélgetésekből, olvasott és hallott, valamint a különböző médiumok által felkínált szöveges és képi anyagokból;
- kiemel lényeges információkat (kulcsszavakat) elbeszélő vagy leíró szövegekből, illetve rövidebb magyarázó szövegekből, és az ezek alapján megfogalmazott kérdésekre egyszerű válaszokat képes adni;

- megadott szempontok alapján, tanári útmutatás segítségével történelmi információkat gyűjt különböző médiumokból és forrásokból (könyvek, atlaszok, kronológiák, könyvtárak, múzeumok anyagai, filmek; nyomtatott és digitális, vizuális források);
- képes magatartásformák megfigyelésére és jellemzésére;
- felismeri, hogy melyik szöveg, kép, egyszerű ábra kapcsolódik az adott történelmi témához;

TÁJÉKOZÓDÁS IDŐBEN ÉS TÉRBEN

- ismeri a nagy történelmi korszakok elnevezését és időhatárait, néhány kiemelten fontos esemény és jelenség időpontját;
- használja az idő tagolására szolgáló kifejezéseket, történelmi eseményre, jelenségre, korszakra való utalással végez időmeghatározást;
- időrendbe tud állítani történelmi eseményeket, képes az idő ábrázolására pl. időszalag segítségével;
- a tanult történelmi eseményeket, jelenségeket, személyeket, képeket hozzá tudja rendelni egy adott történelmi korhoz, régióhoz, államhoz;
- használ különböző történelmi térképeket a fontosabb történelmi események helyszíneinek azonosítására, egyszerű jelenségek leolvasására, vaktérképen való elhelyezésére;
- egyszerű alaprajzokat, modelleket, térképvázlatokat (pl. települések, épületek, csaták) tervez és készít.

KOMMUNIKÁCIÓ

- önállóan képes eseményeket, történeteket elmondani, történelmi személyeket bemutatni, saját véleményt megfogalmazni;
- össze tudja foglalni saját szavaival hosszabb elbeszélő vagy leíró szövegek tartalmát;
- az általa gyűjtött történelmi adatokból, szövegekből rövid tartalmi ismertetőt tud készíteni;
- képes önálló kérdések megfogalmazására a tárgyalt történelmi témával, eseményekkel kapcsolatban;
- képes rövid fogalmazások készítésére egy-egy történetről, történelmi témáról;
- különböző történelmi korszakok, történelmi kérdések tárgyalása során alkalmazza az értelmező és tartalmi kulcsfogalmakat, továbbá használja a témához kapcsolódó történelmi fogalmakat;

TÖRTÉNELMI GONDOLKODÁS

- adott történetben különbséget tud tenni fiktív és valós, irreális és reális elemek között;
- képes megfigyelni és összehasonlítani a történelemben előforduló különböző emberi magatartásformákat és élethelyzeteket;
- a történelmi eseményekkel és személyekkel kapcsolatban önálló kérdéseket fogalmaz meg;
- feltételezéseket fogalmaz meg történelmi személyek cselekedeteinek mozgatórugóiról, és alátámasztja azokat;
- a történelmi szereplők megnyilvánulásainak szándékot tulajdonít;
- felismeri a különböző korokra és régiókra jellemző tárgyakat, alkotásokat, életmódokat, szokásokat, változásokat, képes azokat összehasonlítani egymással, illetve a mai korral;
- példákat hoz a történelmi jelenségekre;